

Ouaga Girls

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet



Bild: Memento Film

Rek för åk 8 - gymnasiet

Ouaga Girls följer några tjejer på en bilmekanikerskola i Ouagadougou. Dokumentära vardagsbilder ges poetisk inramning i skildrandet av vänskap och systerskap hos några starka individer på tröskeln till vuxenlivet. Filmen belyser människors levnadsvillkor och betydelsen av jämställdhet i ett globalt perspektiv.

Om filmhandledningen

Film är ett svåröverträffat pedagogiskt verktyg och våra handledningar är till för att vägleda dig som lärare. Åldersrekommendationen, som här sträcker sig från årskurs åtta till gymnasiet, är just en rekommendation. Man väljer själv om man vill och hinner ta upp ett eller fler teman ur frågeställningarna och/eller om man kan viga lite mer tid och fördjupning och närstudier av själva filmmediet. Du känner dina elever bäst och vad som kan vara relevant och spännande just för dem.

Filmen och läroplanen

Ouaga Girls kan fungera utmärkt som utgångspunkt för att diskutera de grundläggande värderingar som läroplanen tar upp. Om förståelsen för andra människor, solidaritet och empati med svagare grupper, även i andra delar av världen. Genom denna dokumentär från Burkina Faso kan man belysa människors levnadsvillkor och betydelsen av jämställdhet i ett globalt perspektiv.

Hur formas, förändras och samverkar individer och samhällen här och i resten av världen? ”Elever ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt”. *Ouaga Girls* passar väl in i den målsättningen.

Handling

I utkanten av Burkina Fasos myllrande huvudstad Ouagadougou finns en yrkesskola där unga kvinnor utbildas till bilmekaniker, en bra möjlighet till ett arbete i framtiden. En grupp tjejer, med skilda bakgrunder och olika livserfarenheter i bagaget, ska under fyra år drillas i allt från motorer, svetsning och lackering till matematik, historia och litteratur. En del lektioner uppfattas som långtråkiga men under rasterna finns tid för skratt och samtal kring livet. Lärarna försöker entusiasmera och samtidigt med fast hand lotsa tjejerna som inte alltid är fokuserade på skolarbetet. I mötet med skolans psykolog framkommer att några av flickorna har haft tunga upplevelser under uppväxten och alla är inte säkra på att skolan är svaret på deras framtidsdrömmar. Vi får också följa med när de roar sig, går till frisören och inför slutspurten, där alla verkligen anstränger sig och slutligen får uppleva den efterlängtrade examensfesten.

Utbildning, yrke och framtid

Eleverna på den kvinnliga yrkesskolan CFIAM, Adissa, Chantal, Bintou, Rose, Marthe, Mounira, Dina och Nathalie har av olika anledningar hamnat lite utanför samhället. De flesta kommer från familjer — om de ens har någon — med små ekonomiska resurser. Skolan är inte något de valt själva och en del visar det mer än andra, medan lärarna med bestämdhet arbetar med sitt mål att få flickorna godkända på examensproven.

- Det är en brokig grupp tjejer, starka individer, som vi kommer lite närmare under filmens gång. Vilka personligheter utkristalliseras?
- Hur fungerar tjejerna som grupp? I klassrummet och under rasterna? Vad talar de om? Vilken jargong finns dem emellan? Hur stöttar de varandra?

Lektionerna växlar mellan klassisk katederundervisning och handgrip-liga tekniklektioner i smörjgropar med något gammal bilvrak som ska fixas. Hur ser relationen ut mellan lärare och elever?

- En lärare avlider mot slutet av deras tid på skolan. Vilka diskussioner sätter det igång mellan eleverna? Hur förändras stämningen när de får beskedet?
- I samtal med skolans psykolog öppnar sig några flickor och berättar om sina problem, farhågor och sorger. Chantal sörjer att hon blivit övergiven av sin mamma och får ångestattacker. Vilka andra berättelser tonar fram? Hur bemöter psykologen dem?

Att skolan har en psykolog tyder på att man jämte den praktiska och teoretiska utbildningen även månar om deras psykiska välmående och sociala situation. Men det finns också en uppfostrande moralisk hållning och under tentamen i slutet betygssätts även idrottsprestationer och inte minst flickornas attityd och uppförande.

- Skolledningen utarbetar kontinuerligt nya handlingsplaner för att få eleverna i arbete efter skolan. Liknar det på något sätt den skola ni är vana vid?

Bild: Memento Film





Bild: Memento Film

Förutom en mängd materiella skillnader, hur skiljer sig den undervisning filmen skildrar från svensk skola?

- Den som ger dig en fisk hjälper med mat för dagen. Den som lär dig fiska ger dig mat för hela livet, säger deras äldre lärare i sitt avslutningstal på examensdagen. Vad menar han med det? Hur passar talesättet in på hans elever?

- CFIAM bildades som ett feministiskt initiativ på 1990-talet för att ge kvinnor möjlighet att bli självständiga. Förutom kunskaper, vad får flickorna med sig från skolan?

Kvinnors villkor i en manlig värld

Under ett matematikprov har en elev sin lilla bebis i knät. En bild som säger något om verkligheten för filmens unga kvinnor. Mounira blir gravid under utbildningen. Under en lektion i litteratur övergår lärarens textanalys i en moralisk diskussion. Den handlar om en ung man som gjort sin familj besviken genom att först misslyckas med sina studier och sedan göra en flicka med barn.

- Vad vill hon förmedla till sina elever i klassen? Hur speglar lektionen kvinnosynen och sexualsynen i det samhälle flickorna lever i? Var går gränsen mellan information för att stärka tjejerna och ren moralpredikan? Hur resonerar tjejerna själva?

Bilmekanikyrket är, av tradition, ett manligt yrke i större delen av världen. I filmen möts också tjejerna av fördomar i olika grad. En del tycker bara att det är lite ovanligt och lustigt, medan andra tvivlar på att det överhuvudtaget passar sig för tjejer att meka med bilar.

- Under sin praktik ute på en verkstad möts de av killar som ifrågasätter om de verkligen har kunnandet och framför allt styrkan att arbeta med bilar. Kanske de kan lacka men allt det andra tyngre arbetet tvivlar de på att tjejer kan utföra. Vad svarar tjejerna när de möts av fördomar och tvivel?

- I Sverige, där vi ofta menar att vi kommit långt när det gäller jämställdhet, finns förutom löneskillnader, fortfarande fördomar kring vilka yrken som passar sig för respektive kön. Fundera över yrken som traditionellt förknippats med män och kvinnor. Vilka barriärer kring mansdominerade respektive kvinnodominerade yrken har vi lyckat bryta ner? Vilka områden håller fast i gammalt tänkande?

- Eleverna har sina blåställ som givetvis är förutsättningen för att kunna arbeta i smutsen. Det skapar en gruppkänsla men raderar också ut deras personlighet och mer kvinnliga attribut. Men vi ser en glittersko sticka fram under blåbyxan och på rasterna pysslar de gärna med varandras hår. Varför tror ni att det är så viktigt för dem att visa sin egen identitet?

Burkina Faso betyder de hedervärda människans land. Men tjejerna i filmen visar på unga kvinnor som vet sitt värde, känner att de har en yrkesstolthet och är övertygade om att den man de ska dela livet med också ska respektera deras kunnande, som en av tjejerna säger. Det är ingen fyradagarskurs de gått, utan en gedigen utbildning.

- Vilka förutsättningar ger skolan tjejerna för att de skall lyckas? Hur ser deras självbild ut?

- Vilken betydelse kan skolan och tjejernas kommande yrkesroller få? Blir de mer eller mindre ofrivilliga pionjärer för ett nytt tänkande. på vilka sätt är de normbrytande?

- Vilka varningar och råd får Chantal från den äldre kvinna som driver egen bilfirma och delar tjejernas erfarenheter?

Drömmar

Burkina Faso kan kännas avlägset både geografiskt och kulturellt. Förutsättningarna och erfarenheterna för tjejerna i filmen är inte riktigt jämförbara med svenska ungdomars. Men unga människors drömmar är sig ganska lika överallt i världen. Vi följer Marthe som älskar att sjunga. Bland annat i kyrkan, men hon får också chansen att spela in en låt i en riktig studio.

- Hur beskriver Marthe sin passion för sången och musiken?

Psykologen frågar också vilka drömmar tjejerna har och det framkommer att några skulle vilja göra något annat. Ingen är ju på skolan av en helt fri vilja.

- Vilka andra drömmar finns hos tjejerna? Finns det andra yrkesvägar de skulle vilja ta? Vilka tankar kring framtiden kan ni känna igen er i?



Bild: Memento Film

Ouaga Girls är en coming-of-age-film vars miljöer kan kännas avlägsna men vars existentiella dilemman kan skapa stor igenkänning för unga överallt. Vi kommer till viss del nära, men filmen lämnar oss också med en del frågor kring anledningen till varför flickorna hamnat där de hamnat.

Världen tillhör dem som arbetar, säger deras äldre lärare i sitt tal på avslutningen. Det nämns i filmen att Burkina Faso har en befolkning som till 47 procent består av unga och i gruppen 15-29 år är över 50 procent arbetslösa. Yrkesskolan är en möjlig chans, nästan garanti för en chans till ett arbete. Från början bestod klassen av ett tjugotal elever. När vi kommer in är ett tiotal kvar. Hälften av de flickorna arbetar enligt regissören numera som bilmekaniker så skolan verkar vara bra på att nå sitt mål.

- Fundera över hur ni tänker er deras framtid. Hur kommer de att lyckas kombinera sitt yrke med samhällets förväntningar på dem och deras egna drömmar?

Vardagspoesi med samhället som fond

Filmens regissör Theresa Traore Dahlberg har delvis själv växt upp i Burkina Faso, bland annat under sin tonårstid och har därför velat berätta om tjejer i den åldern i Ouagadougou.

Hon är också konstnär och fotograf vilket genomsyrar hennes filmiska formspråk. *Ouaga Girls* är en dokumentär men där finns en mycket medveten bildkomposition av poetisk dimension och scener som mer tangerar spelfilmens grepp. Musiken som spänner från 70-talsmusik som regissörens pappa, Richard Traore, komponerat, till nyskriven musik av artisten Jenny Wilson och livespelningar under en konsert tjejjerna besöker, bidrar till att binda samman historia och nutid.

- Inledningsscenen med människor i morgonrusningen på cyklar och än mer på mopeder återkommer i lite modifierad form på olika ställen i filmen. Vilka människor syns i bilderna? Vilka detaljer skönjer man gatubilden? Vilken effekt skapar bilderna i slow-motion i kombinationen med den taktfasta musiken?
- Musiken är en väl integrerad del av filmen. Under ”Tips för fördjupning” hittar du en länke till filmmusiken på Spotify! Använd gärna den för att identifiera de olika styckena och var de hamnat i berättelsen. Diskuteras vad de tillför specifika scener.

Filmen växlar mellan dialoglösa scener med bilder som fångar miljön i den genre som brukar kallas flugan på väggen-teknik. Allt sker okommenterat, och inga frågor ställs till dem som filmas. Det finns inte heller någon berättarröst. Frågorna som psykologen ställer blir istället en del av det direkta skeendet.

De vänder sig till psykologen med sina svar, inte rakt ut till publiken. Regissören har berättat att flickorna inte var helt bekväma med att filmas i början men att det med tiden växte ett förtroende fram som gjorde att de kände sig mer bekväma.

- I en tid när var och en kan dokumentera varje sekund av sitt liv och många både gör det och delar med sig av sitt liv i sociala medier kan man kanske tycka att det inte skulle vara känsligt att filma människors vardag. I inledningen vid uppropet och vid en del andra tillfällen märks att tjejjerna känner sig medvetna om kameran. Fundera över hur en filmkamera påverkar människors beteenden. Vilka gränser finns för hur nära en filmare bör gå? Hur förhåller sig filmaren här till flickornas integritet? Flickorna filmas även när de samtalar med skolans psykolog. Diskutera de etiska dilemman som kan vara förenade med att skildra en situation där det vanligtvis råder tystnadsplikt.

Samtidigt som *Ouga Girls* gick upp på bio var flera dokumentärer med kända personer aktuella. *Superswede – en film om Ronnie Peterson*, ett postumt porträtt av 70-talets Formel 1-legend. Samt två artistporträtt, *Silvana - väck mig när ni vaknat* och *Lars Winnerbäck-ett slags liv*. De senare två är omtalade personer med stark integritet och ovilja att tala om sig själva. De har bäge vittnat om hur filmandet besvärat dem, och att en del av deras privata liv kanske inte borde ha hamnat på filmduken.

- Fundera över dokumentären som genre. Hur balanserar man ett när-gånget skildrande med respekt för människors integritet? I dessa fall handlar det om kända personer som är vana vid uppmärksamhet och att stå i rampljuset. Hur kan det vara för personer som tjejjerna i *Ouaga Girls*, vanliga människor som kanske inte kan greppa vidden av vad som kommer att visas om deras liv. Vems perspektiv antar filmen?
- Gränsen mellan dokumentärt filmande och fiktivt har sedan länge uppluckrade gränser. Ända sedan dokumentärens barndom har filmare riggat verkligheten, inte med uppsåt att förvanska men för att fånga det man vill och kanske få ett koncentrat av verkligheten.

Ouaga Girls har både scener av ren observation, men också andra scener som bygger på förberedelse och planering, men med en känsla av verklighetsanspråk. Nästan som en fiktiv spelfilm. Fundera över vilka scener som har drag av iscensättning liknande en spelfilms och vilka som kan uppfattas mer rent observerande. Hur definierar vi vad som är dokumentärt material?

Berättelsen koncentrerar sig på flickornas liv men genom filmen påminns vi om landets historia och de pågående politiska omvälvningarna. En historielärare talar om hur revolutionären Thomas Sankara tog makten 1983 genom en blodig militärkupp och införde socialistiska reformer. Bland annat ville han utveckla kvinnornas ställning. Han avrättades 1987 i ytterligare en kupp och landet togs över av Blaise Compaoré som ledde landet till och med 2014, alltså under den tid då filmen tar sin början.

- Landets politiska omvälvningar antyds på olika sätt i filmen. Med vilka berättargrepp får regissören in de politiska och sociala skeendena? Hur märker vi att det är ett land i förändring? Verkar tjejerna intresserade av politik? Ta reda på mer om Burkina Faso, dess koloniala historia, politiska händelser och nutida situation.

Bild: Memento Film



Tips på fördjupning

Läs

I kapitlet Dokumentärfilm i *Introduktion till Filmpedagogik* (Gleerups, 2014) kan ni läsa mer om dokumentärens olika berättargrepp och fiktion kontra "sanning".

Se

Taxi Sister, Theresa Traoré Dahlberg, Sverige 2011

Sisters in law, Kim Longinotto, Kamerun, Storbritannien, 2005

Pink Saris, Kim Longinotto, Storbritannien, 2009

Lyssna

Länk till filmens soundtrack på Spotify:

<https://open.spotify.com/album/7MXJnc9sISnHcgLnB8bUCB>

Intervjuer med regissören Theresa Traoré Dahlberg:

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2151&artikel=6764183>

https://www.folketsbio.se/wp-content/uploads/2017/08/pm_ouagagirls.pdf

Produktionsuppgifter

Sverige 2017

Producent: David Herdies

Regi & manus: Theresa Traoré Dahlberg

Foto: Iga Mikler, Sophie Winqvist

Musik: Christoffer Roth, Richard Traore, Jenny Wilson

Medverkande: Chantal Niessougou, Bintou Konaté, Mouniratou Sédogo, Marthe Ouedraogo, Rose Kientega, Dina Tapsoba, Adissa Balbone, Catherine Nea, Nathalie Yanogho

Längd: 83 minuter

Censur: Barn tillåten

Svenskt premiärdatum: 2017-08-25

Distribution: Folkets Bio

Redaktion

Text: Louise Lagerström

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska filminstitutet, november 2017

Kontakt

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken filminstitutet.se/boka-skolbio kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.